

ปัญหาการวินิจฉัยคดีเลือกตั้งขององค์กรที่ทำหน้าที่ วินิจฉัยคดีเลือกตั้งในประเทศไทย

ปณิชา ชูเชิดปานรังษี¹ สุขสมัย สุทธิบัติ² สุเมธ รอยกุลเจริญ³

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง (2) สภาพปัญหาหรืออุปสรรคเกี่ยวกับการวินิจฉัยชี้ขาดคดีเลือกตั้งและองค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยคดีเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นของประเทศไทย (3) เปรียบเทียบองค์กรวินิจฉัยชี้ขาดคดีเลือกตั้งของไทยกับต่างประเทศ และ (4) นำข้อค้นพบไปสู่การยกย่องพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเลือกตั้งและวิธีพิจารณาคดีเลือกตั้งของประเทศไทย ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและแปลความหมายจากการเปรียบเทียบ

ผลการวิจัย พบว่า ประเทศไทยจำเป็นต้องจัดตั้งศาลเลือกตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่วินิจฉัยความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกสมาชิกวุฒิสภา และการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น และควรยกเลิกอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ หรือสั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกสมาชิกวุฒิสภา และการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น โดยให้อำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยคดีเลือกตั้งทุกประเภทเป็นอำนาจของศาลเลือกตั้งเพียงศาลเดียว ไม่ว่าความผิดนั้นจะเป็นความรับผิดทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางปกครอง ส่วนคณะกรรมการการเลือกตั้งให้อำนาจหน้าที่เฉพาะในด้านการบริหารจัดการการเลือกตั้ง และควบคุมดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

คำสำคัญ: ศาลเลือกตั้ง; วิธีพิจารณาคดีเลือกตั้ง; การวินิจฉัยคดีเลือกตั้ง

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

ปณิชา ชูเชิดปานรังษี, สุขสมัย สุทธิบัติ, และสุเมธ รอยกุลเจริญ. (2567). ปัญหาการวินิจฉัยคดีเลือกตั้งขององค์กรที่ทำหน้าที่วินิจฉัยคดีเลือกตั้งในประเทศไทย. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 14(2), 487-501.

¹ หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย
ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: panicha.tik@gmail.com

² คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

Problems in the Decisions of Election Cases of Organizations Performing Duties in the Decisions of Election Cases in Thailand

Panicha Chuchirdpanrangsri¹ Suksamai Sutthibodee² Sumath Roygulcharoen³

Abstract

This research article aims to study (1) the concepts and theories related to elections; investigates (2) the problems or obstacles concerning the adjudication of election cases and the organizations having the authority for the adjudication of election cases in the elections of members of the House of Representatives, members of the Senate, members of the local councils and local administrators in Thailand; compares (3) the organizations making adjudication of election cases in Thailand and abroad; and uses (4) the findings to draft an Act on the Establishment of Election Courts and Election Court Procedure in Thailand. The researcher used qualitative research methods and collected data through document research and in-depth interviews. Data were analyzed using content analysis techniques and comparative interpretation techniques.

Findings are as follows: Thailand needs to establish election courts to render decisions for offences related to elections for members of the House of Representatives, members of the Senate, members of the local councils, and local administrators. The authority of the Election Commission should be abolished in the orders for a new election or the orders to suspend the right to run for the election temporarily to the candidates for the election of members of the House of Representatives, members of the Senate, members of the local councils, and local administrators. The authority to consider the decisions of all types of election cases should be designated only to election courts whether the offences are civil, criminal, or administrative liabilities. The Election Commission should have only the authority in the administration of the election and the monitoring of the election to be honest and fair.

Keywords: Electoral Court; Election Proceedings; Decisions of Election Cases

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Chuchirdpanrangsri, P., Sutthibodee, S., & Roygulcharoen, S. (2024). Problems in the decisions of election cases of organizations performing duties in the decisions of election cases in Thailand. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 14(2), 487-501.

¹ Doctor of Laws Program, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Huamak, Bangkok, 10240, Thailand
Corresponding Author Email: panicha.tik@gmail.com

² Faculty of Law, Ramkhamhaeng University

³ Judge of the Constitutional Court

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับแต่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิเกี่ยวกับการเลือกตั้งก็ได้รับการรับรองคุ้มครองอย่างกว้างขวางและเข้มข้นมากขึ้นตามลำดับดังจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 มาตรา 136 ที่บัญญัติให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อทำหน้าที่กำกับดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยบริสุทธิ์เที่ยงธรรมโดยทำหน้าที่สืบสวนสอบสวนและตัดสินชี้ขาดคดีเลือกตั้งถึงแม้ว่าในที่สุดแล้วหลักการที่กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทำหน้าที่เป็นองค์กรหลักในการควบคุมกำกับดูแลการเลือกตั้งจะถูกเปลี่ยนไปตามหลักการตรวจสอบและถ่วงดุลกัน แต่เจตนารมณ์ของการรักษาไว้ซึ่งความบริสุทธิ์ยุติธรรมในการเลือกตั้งก็ยังคงปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ที่บัญญัติเพิ่มเติมให้ศาลยุติธรรมเข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับดูแลการเลือกตั้งเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของประชาชน แม้กระทั่งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ศาลยุติธรรมก็ยังคงมีบทบาทในการกำกับดูแลการเลือกตั้งอยู่เช่นเดิม (Rakkit Matatrati, 2018) โดยในมาตรา 224 (4) และมาตรา 225 กำหนดให้ก่อนประกาศผลการเลือกตั้งหรือการเลือกถ้ามีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการเลือกในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรการเลือกสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นนั้นมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรมให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งหรือการเลือกใหม่ในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งนั้นถ้าผู้กระทำการนั้นเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกแล้วแต่กรณี หรือรู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่นที่มีลักษณะเป็นการทุจริตหรือทำให้การเลือกตั้งหรือการเลือกมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรมให้

คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกไว้เป็นการชั่วคราวเป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี ทั้งนี้ อำนาจสั่งระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกให้เป็นที่สุด และในมาตรา 226 กำหนดให้ภายหลังการประกาศผลการเลือกตั้งหรือการเลือกแล้วมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกผู้ใดกระทำการทุจริตในการเลือกตั้งหรือการเลือกในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรการเลือกสมาชิกวุฒิสภาการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นหรือรู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่นให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค แล้วแต่กรณี เพื่อสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกของผู้นั้นเป็นเวลาสิบปี และให้คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุดโดยการพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกา หรือศาลอุทธรณ์ ให้เป็นไปตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนด โดยต้องใช้ระบบไต่สวนและเป็นไปโดยรวดเร็วแต่ถึงอย่างไรก็ตาม การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้อำนาจในการยุติข้อพิพาท เรื่องร้องคัดค้านการเลือกตั้งเป็นอำนาจของ 2 องค์กร ดังกล่าวนั้น ยังคงมีสภาพปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งและศาลยุติธรรม ได้แก่ ศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค ที่เข้ามามีบทบาทกับการพิจารณาและวินิจฉัยคดีเลือกตั้ง สมควรที่จะต้องทำการศึกษาวิจัย เพื่อหาแนวทางปรับปรุงพัฒนาระบบการยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเลือกตั้ง และปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องอีกหลายประการ เพื่อให้องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีเลือกตั้งเป็นที่ยอมรับ และมีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาหรืออุปสรรคเกี่ยวกับการวินิจฉัยชี้ขาดคดีเลือกตั้งและองค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยคดีเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นของประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบองค์กรวินิจฉัยชี้ขาดคดีเลือกตั้งของไทยกับต่างประเทศ
4. เพื่อนำข้อค้นพบไปสู่การยกย่องพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเลือกตั้งและวิธีพิจารณาคดีเลือกตั้งของประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎีที่ใช้ในการพิจารณาและวินิจฉัยชี้ขาดคดีเลือกตั้ง แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งและคดีเลือกตั้ง หลักทฤษฎีพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีเลือกตั้ง หลักการพื้นฐานทั่วไปในระบบวิธีพิจารณาความ รวมทั้งศึกษาองค์กรที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการวินิจฉัยคดีเลือกตั้งในประเทศไทย ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์ และศาลอุทธรณ์ภาค 1-9 ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และองค์กรที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการวินิจฉัยคดีเลือกตั้งในต่างประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐอินเดีย สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐเกาหลีใต้ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ อังกฤษ และญี่ปุ่น
2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวมจำนวน 20 คน ประกอบด้วยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเชี่ยวชาญทางด้านกฎหมาย ได้แก่ ผู้พิพากษา/ตุลาการ คณะกรรมการการเลือกตั้ง

นักวิชาการ คณาจารย์ทางด้านนิติศาสตร์ หน่วยงานและกลุ่มผู้มีประสบการณ์ตรงในการสมัครรับเลือกตั้ง ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
2. ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาหรืออุปสรรคเกี่ยวกับการวินิจฉัยชี้ขาดคดีเลือกตั้งและองค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยคดีเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นของประเทศไทย
3. ทำให้ทราบถึงการเปรียบเทียบองค์กรวินิจฉัยชี้ขาดคดีเลือกตั้งของไทยกับต่างประเทศ
4. ทำให้ได้นำข้อค้นพบไปสู่การยกย่องพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเลือกตั้งและวิธีพิจารณาคดีเลือกตั้งของประเทศไทย

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักนิติรัฐ

หลักนิติรัฐเป็นผลพวงของความปรารถนาพื้นฐานของมนุษย์ ในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคลและสมาชิกในประชาคมมนุษย์ที่ใฝ่หาความยุติธรรมและความแน่นอนของกฎหมาย แต่โดยเหตุที่การบรรลุถึงซึ่งความปรารถนาดังกล่าว ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านแนวความคิด ความหวังและสถานการณ์ทางสังคม เราจึงไม่อาจกำหนดความหมายของหลักนิติรัฐเป็นการทั่วไปที่ใช้กับทุกสังคมขึ้นมาได้ ประเทศอังกฤษใช้คำว่า “Rule of Law” ศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ ใช้คำศัพท์เป็นภาษาไทยว่า “หลักนิติธรรม” แม้ว่าหลักนิติรัฐจะมีความหมายแตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละประเทศ แต่ก็สามารถกล่าวถึงหลักดังกล่าวเป็นการทั่วไปได้ว่า ประเทศที่มีการปกครองตามหลักนิติรัฐนั้นนอกจากมี

บทบัญญัติของกฎหมายกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างพลเมืองด้วยกัน ยังมีบทบัญญัติกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างพลเมืองกับรัฐ และความสัมพันธ์ทั้งหลายภายในรัฐอีก (Meewongukos, 2013)

รัฐเสรีประชาธิปไตยยอมรับและให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นมูลฐานของราษฎรไว้ในรัฐธรรมนูญโดยอาจจำแนกสิทธิเสรีภาพเป็น 3 ประเภท คือ (Wisarutpitch, 1997)

(1) สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลโดยแท้ อันได้แก่ สิทธิเสรีภาพในชีวิต สิทธิเสรีภาพในเคสถาน สิทธิเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกันและกัน สิทธิเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ และสิทธิเสรีภาพในครอบครัว

(2) สิทธิเสรีภาพทางเศรษฐกิจ อันได้แก่ สิทธิเสรีภาพในการประกอบอาชีพ สิทธิเสรีภาพในการมีและใช้ทรัพย์สิน และสิทธิเสรีภาพในการทำสัญญา

(3) สิทธิเสรีภาพในการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง อันได้แก่ สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง สิทธิเสรีภาพในการรวมตัวเป็นสมาคมหรือพรรคการเมือง และเสรีภาพในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้ง

หลักการแบ่งแยกอำนาจ

Montesquieu นักปรัชญาคนสำคัญชาวฝรั่งเศส ได้เรียบเรียงวรรณกรรมที่มีชื่อเสียงเล่มหนึ่งเรื่อง “เจตนารมณ์แห่งกฎหมาย” ซึ่งในหมวดที่ 6 ของบทที่ 11 ของวรรณกรรมเรื่องนี้ Montesquieu ได้อธิบายไว้เมื่อสองร้อยกว่าปีที่แล้วว่าในทุกรัฐจะมีอำนาจอยู่ 3 อย่าง (Krea-Ngam, 1987) คือ

1. อำนาจนิตบัญญัติ คืออำนาจเกี่ยวกับการวางระเบียบบังคับทั่วไปในรัฐ กล่าวคือ อำนาจในการตรากฎหมายนั่นเอง

2. อำนาจปฏิบัติการ ซึ่งขึ้นอยู่กับกฎหมายมหาชน คืออำนาจในการใช้หรือบังคับการให้เป็นไป

ตามกฎหมายซึ่งสมัยนี้เรียกว่า อำนาจบริหารนั่นเอง

3. อำนาจปฏิบัติการต่างๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับกฎหมายแพ่ง คืออำนาจในการวินิจฉัยอรรถคดี ซึ่งเรียกต่อมาว่าอำนาจตุลาการ

Montesquieu ได้ให้เหตุผลในการที่กว้างเช่นนี้ว่า (Kongmuang, 2007) “เป็นที่รู้อยู่ทั่วไปแล้วว่า คนเราทุกคนที่มีอำนาจย่อมหลงระเริงชอบใช้อำนาจเกินกว่าที่ควร ต่อเมื่อได้พบอุปสรรคขัดขวางเมื่อนั้นจึงจะหยุดยั้ง อย่างไรก็ตามแต่อะไรเลยแม้แต่คุณธรรมก็ยังต้องมีขอบเขตจำกัดเมื่อคนเราอาจใช้อำนาจจนเกินควรได้เช่นนี้ จึงจำต้องหาวิธีให้อำนาจคอยเหนี่ยวรั้งอำนาจไว้” อาจกล่าวได้ว่า เหตุผลพื้นฐานของหลักการแบ่งแยกอำนาจ ที่ได้กล่าวถึงและรับรู้กันมาโดยตลอดนั้น แท้จริงแล้วก็คือ การแบ่งแยกอำนาจหน้าที่และการแบ่งแยกองค์กรที่ใช้อำนาจหน้าที่นั่นเอง ความจริงแล้วแนวความคิดซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการแบ่งแยกอำนาจของ Montesquieu นั้นต้องการให้อำนาจทั้งสามมีองค์กรที่ใช้ต่างกัน (ส่วนจะแบ่งออกเป็นกี่องค์กรก็ขึ้นอยู่กับสภาพกิจการหรือรัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศ) ไม่ต้องการให้มีการรวมอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดที่อยู่ในองค์กรเดียวกันและให้องค์กรต่างๆ ถ่วงดุลซึ่งกันและกัน เพื่อไม่ให้องค์กรใดองค์กรหนึ่งใช้อำนาจอย่างอิสระจนปราศจากการตรวจสอบและควบคุมได้ ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเพื่อมิให้องค์กรหนึ่งองค์กรใดหรือคณะบุคคลหนึ่งบุคคลใดมีอำนาจมากเกินไป การที่จะให้อำนาจต่างๆ สมดุลกันนั้นต้องให้อำนาจหนึ่งมีอำนาจถ่วงหรือยับยั้งอำนาจหนึ่งได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

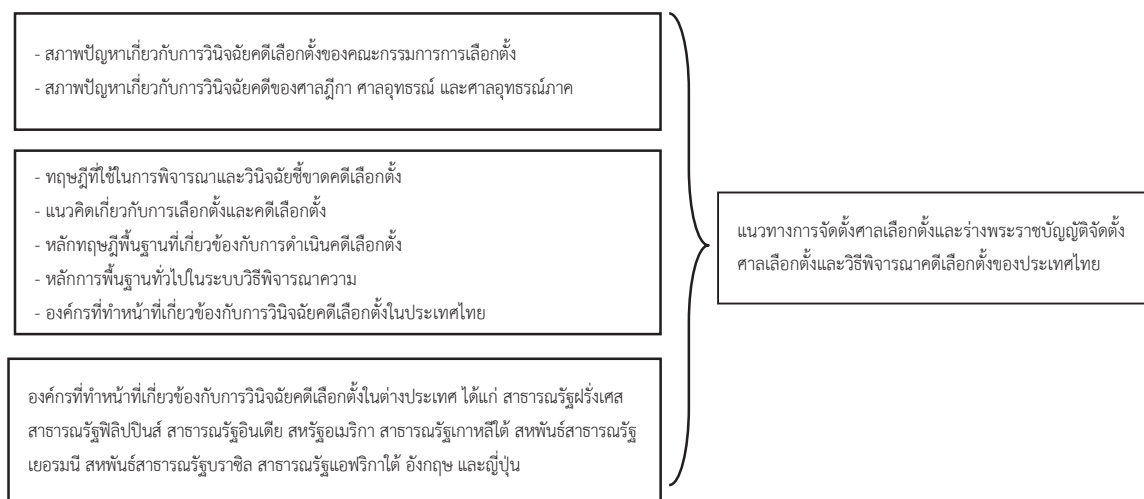
Intaraboonsom (2021) ได้ทำการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการดำเนินคดีเลือกตั้งของประเทศไทย พบว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีการใช้อำนาจในการสืบสวน ไต่สวน และชี้ขาดคดีเลือก

ตั้งอันเกิดจากการที่กฎหมายให้อำนาจทั้งอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ ในองค์กรเพียงองค์กรเดียว ส่งผลกระทบต่อปัญหาของการคุ้มครองสิทธิของประชาชน ควรให้มีการแก้ไขเนื้อหาตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 224 มาตรา 225 โดยการกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้มีหน้าที่และอำนาจในการจัดการการเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว และให้การตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวน การไต่สวน และการพิจารณาคดี ที่ต้องออกหรือตราขึ้นโดยฝ่ายนิติบัญญัติเท่านั้น รวมถึงการกำหนดให้ศาลเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินหรือวินิจฉัยคดีความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

Wongneam (2013) ได้ทำการศึกษาบทบาทคณะกรรมการการเลือกตั้งในการสร้างความเป็นธรรมต่อกระบวนการเลือกตั้งในประเทศไทย พบว่า อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งของประเทศไทยนั้นมีขอบเขตกว้างขวางมาก ซึ่งก็คือมีอำนาจในการควบคุม และดำเนินการจัดการเลือกตั้ง

และการออกเสียงประชามติตามที่กฎหมายกำหนด สิ่งให้เลือกตั้งใหม่หรือนับคะแนนใหม่ ประกาศผลการเลือกตั้งและสืบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริง และวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมาย อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่กล่าวมาข้างต้นพบว่า อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งนั้นจะครอบคลุมทั้งอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการสำหรับอำนาจทางด้านนิติบัญญัติและอำนาจทางด้านบริหารนั้นเป็นอำนาจที่คณะกรรมการการเลือกตั้งของทุกประเทศจะต้องมี แต่อำนาจทางด้านตุลาการนั้นยังไม่ปรากฏว่ามีประเทศใดในโลกที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจในการวินิจฉัยคดีและเปิดเสรีเด็ดขาดโดยที่องค์กรอื่นไม่สามารถเข้ามาทำหน้าที่ในการควบคุมการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ เพราะคณะกรรมการการเลือกตั้งจะเป็นองค์เดียวที่ทำหน้าที่ในการสืบสวน สอบสวน พิจารณาคดีการเลือกตั้งซึ่งทำให้ถูกมองว่าเป็นการทำหน้าที่ที่ขาดความโปร่งใส

กรอบแนวคิดที่ใช้ในงานวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในงานวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้อำนาจในการยุติข้อพิพาท เรื่องร้องคัดค้านการเลือกตั้งเป็นอำนาจของ 2 องค์กร ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้งและศาลยุติธรรมนั้น จากการศึกษายังคงมีสภาพปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งและศาลยุติธรรม ได้แก่ ศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์ และศาลอุทธรณ์ภาค ที่เข้ามามีบทบาทกับการพิจารณาและวินิจฉัยคดีเลือกตั้งสมควรที่จะต้องทำการศึกษาวิจัย เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติอย่างมาก โดยจะก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงการปรับปรุงพัฒนากระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับการพิจารณาและวินิจฉัยคดีเลือกตั้ง และการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีเลือกตั้งเป็นที่ยอมรับโดยผู้วิจัยมีความคาดหวังหากมีการจัดตั้งศาลเลือกตั้งในประเทศไทย เป็นศาลชำนาญพิเศษ และมีการยกว้างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเลือกตั้งและวิธีพิจารณาคดีเลือกตั้งขึ้นมาพิจารณาคดีเลือกตั้งเป็นการเฉพาะแล้ว จะทำให้การพิจารณาวินิจฉัยคดีเลือกตั้งของศาลเลือกตั้งเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ชัดเจน โปร่งใส เป็นธรรม และสอดคล้องกับลักษณะของคดีเลือกตั้งที่ใช้ระบบไต่สวนแตกต่างไปจากคดีอาญาและคดีแพ่งทั่วไปที่ใช้ระบบกล่าวหา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้า รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการดำเนินการพิจารณาวินิจฉัยคดีเลือกตั้งจากเอกสารด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรที่มีอำนาจในการวินิจฉัยคดีเลือกตั้งและศาลเลือกตั้ง รวม

ทั้งเอกสารทางวิชาการประเภทอื่นๆ ทั้งที่เป็นเอกสารทางวิชาการของประเทศไทยและต่างประเทศ ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับปัญหาการวินิจฉัยคดีเลือกตั้งขององค์กรที่ทำหน้าที่วินิจฉัยคดีเลือกตั้งในประเทศไทย

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิดเป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้พิพากษา/ตุลาการ คณะกรรมการการเลือกตั้ง นักวิชาการ คณาจารย์ทางด้านนิติศาสตร์ ทนายความ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งสิ้น 20 คน

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและแปลความหมายจากการเปรียบเทียบ

ผลการวิจัย

การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้อำนาจในการยุติข้อพิพาท เรื่องร้องคัดค้านการเลือกตั้งเป็นอำนาจของ 2 องค์กร ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้งและศาลยุติธรรม คือ ศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์ และศาลอุทธรณ์ภาคนั้น ผลการวิจัยพบว่าปัจจุบันมีสภาพปัญหาการวินิจฉัยคดีเลือกตั้งของทั้ง 2 องค์กรหลายประการ ซึ่งนำไปสู่ปัญหา ดังนี้

1. สภาพปัญหาเกี่ยวกับการวินิจฉัยคดีเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

- 1.1 ปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ในการสั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกไว้เป็นการชั่วคราว และสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พบว่า การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 224 (4) และมาตรา 225 กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้ง

หรือการเลือกใหม่ในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งนั้น หรือสั่งระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกไว้เป็นการชั่วคราวเป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปีเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ผู้นั้นกระทำการหรือรู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่นที่มีลักษณะเป็นการทุจริต หรือทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมโดยคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้เป็นที่สุดเป็นการกำหนดอำนาจใหม่หรือเพิ่มอำนาจให้กับคณะกรรมการการเลือกตั้งมากเกินไป ไม่มีการถ่วงดุลอำนาจหรือการถ่วงดุลตรวจสอบการใช้อำนาจตามกฎหมายซึ่งขัดต่อหลักนิติรัฐที่กำหนดให้อำนาจแต่ละอำนาจจะต้องควบคุมตรวจสอบซึ่งกันและกัน เป็นการกระทำที่กระทบสิทธิของประชาชนเกินความจำเป็นหากคณะกรรมการการเลือกตั้งใช้ดุลพินิจพิจารณาคดีเลือกตั้งโดยไม่ได้ไตร่ตรอง วินิจฉัยอย่างรอบคอบ รัดกุม หรือวินิจฉัยโดยไม่ให้ความเป็นธรรม รวบรัด เร่งรีบ หรือใช้ดุลพินิจโดยปราศจากเหตุผลสนับสนุนอันสมควร อาจทำให้เกิดความเสียหายและไม่เป็นธรรมแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้

1.2 ปัญหาเกี่ยวกับผู้มีสิทธิเสนอคำร้องขอให้มีการเลือกตั้งใหม่และการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรการเลือกสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นพบว่า การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 226 ได้บัญญัติให้อำนาจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งเพียงองค์กรเดียวเป็นผู้มีสิทธิเสนอคำร้องต่อศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคในคดีเกี่ยวกับการเพิกถอนการสมัครรับเลือกตั้ง และคดีเกี่ยวกับการมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่และการเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้ง หากผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเห็นว่าการเลือกตั้งนั้นไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ผู้สมัคร

รับเลือกตั้งและผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งก็ไม่สามารถใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลได้โดยตรง การใช้สิทธิดังกล่าว ผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งต้องใช้สิทธิร้องคัดค้านโดยผ่านทางคณะกรรมการการเลือกตั้งเท่านั้น การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีคำสั่งรับหรือไม่รับเรื่องที่คัดค้าน ยังคงเป็นอำนาจเฉพาะของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะพิจารณาและสั่งการได้เองหากคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่เห็นด้วยกับผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง คดีดังกล่าวก็ไม่อาจถูกตรวจสอบโดยองค์กรตุลาการได้ เป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยองค์กรตุลาการซึ่งถือว่าเป็นสาระสำคัญของการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพแก่ปัจเจกบุคคล เพื่อให้องค์กรศาลซึ่งเป็นองค์กรที่มีความเป็นกลางเข้ามาควบคุมตรวจสอบการกระทำของรัฐที่ถูกต้องแย้งว่า ละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล

1.3 ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย การสืบสวนการไต่สวนและการวินิจฉัยชี้ขาดคดีเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรการเลือกสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นของคณะกรรมการการเลือกตั้ง พบว่า การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 224 ให้อำนาจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งในการดำเนินการสืบสวน ไต่สวน และมีอำนาจสั่งระงับยับยั้งแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกการเลือกตั้งหรือการเลือกหรือการออกเสียงประชามติและสั่งให้ดำเนินการเลือกตั้งหรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งบางหน่วยหรือทุกหน่วยหรือสั่งระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรการเลือกสมาชิกวุฒิสภาการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นไว้เป็นการชั่วคราวเป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปีเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้

ว่าผู้นั้นกระทำการหรือรู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่นที่มีลักษณะเป็นการทุจริตหรือทำให้การเลือกตั้งหรือการเลือกมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรมและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2560 มาตรา 22 (2) กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจในการออกหลักเกณฑ์วิธีการเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนหรือไต่สวนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามกฎหมายเลือกตั้งได้เอง เป็นการกำหนดให้องค์กรของรัฐองค์กรใดองค์กรหนึ่งซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจและบังคับใช้กฎหมายเป็นผู้ออกกฎหมายใช้กำหนดอำนาจและบังคับใช้กับประชาชนเสียเอง ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการทำหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีการถ่วงดุลอำนาจหรือการถ่วงดุลตรวจสอบการใช้อำนาจตามกฎหมายเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักการแบ่งแยกอำนาจที่กำหนดให้อำนาจฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการต้องสามารถควบคุม ตรวจสอบและยับยั้งซึ่งกันและกันได้ เพื่อให้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้รับความคุ้มครอง จะต้องไม่มีอำนาจใดอำนาจหนึ่งมีอำนาจเหนืออีกอำนาจหนึ่งอย่างเด็ดขาด หรือจะต้องไม่มีอำนาจใดอำนาจหนึ่งที่รับภาระหน้าที่ของรัฐทั้งหมดและดำเนินการเพื่อให้บรรลุภารกิจดังกล่าวแต่เพียงฝ่ายเดียว

1.4 ปัญหาเกี่ยวกับคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่สั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกไว้เป็นการชั่วคราว และสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นเป็นที่สุดไม่สามารถอุทธรณ์ไปยังศาลได้ พบว่า การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 224 (4) และมาตรา 225 กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งหรือการเลือกใหม่ใน

หน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้ง หรือสั่งระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกไว้เป็นการชั่วคราวเป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปีเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ผู้นั้นกระทำการหรือรู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่นที่มีลักษณะเป็นการทุจริตหรือทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมและกำหนดให้คำสั่งจากกรณีดังกล่าวถือเป็นที่สุด ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกสมาชิกวุฒิสภา และการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นไม่สามารถอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งผู้ออกคำสั่งหรืออุทธรณ์ต่อศาลยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีเลือกตั้งตามที่กฎหมายกำหนดได้นั้น ย่อมส่งผลกระทบต่อการคุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรมที่ต้องการให้การพิจารณาคดีเลือกตั้งเกิดความบริสุทธิ์ยุติธรรมเป็นธรรมและเกิดความเท่าเทียมจากกระบวนการบังคับใช้กฎหมายและกระบวนการพิจารณาคดีทั้งในชั้นคณะกรรมการการเลือกตั้งและในชั้นศาล ซึ่งหากไม่มีกฎหมายบัญญัติรับรองสิทธิดังกล่าวไว้ประชาชนซึ่งเป็นผู้ทรงอำนาจแห่งสิทธิดังกล่าวก็ไม่อาจเข้าถึงสิทธิในกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดบทบัญญัติกฎหมายในลักษณะดังกล่าวย่อมส่งผลทำให้รัฐไม่มีกระบวนการเพื่อให้มีการพิจารณาทบทวนหรือยื่นพยานเอกสารใหม่จากการรับฟังการอุทธรณ์คำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งอันจะส่งผลกระทบต่อการคุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรมที่ต้องการให้การพิจารณาคดีเลือกตั้งเกิดความบริสุทธิ์ยุติธรรมเป็นธรรมและเกิดความเท่าเทียมจากกระบวนการบังคับใช้กฎหมายและกระบวนการพิจารณาคดีทั้งในชั้นคณะกรรมการการเลือกตั้งและในชั้นศาล

2. สภาพปัญหาเกี่ยวกับการวินิจฉัยคดีของศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์ และศาลอุทธรณ์ภาค

2.1 สภาพปัญหาเกี่ยวกับเขตอำนาจศาลในการพิจารณาคดีเลือกตั้ง พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับเขตอำนาจศาลในการพิจารณาคดีเลือกตั้ง ยังคงเป็นปัญหาในเรื่องระบบหลายศาลที่มีความหลากหลายของประเภทคดีและมีหลายเขตอำนาจศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยคดีเลือกตั้ง เนื่องจาก ไม่มีบทบัญญัติกฎหมายกำหนดนิยามไว้ชัดเจนว่า “คดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง” ต้องเป็นคดีลักษณะใด และมีหลักเกณฑ์หรือวิธีการในการใช้สิทธิทางศาลอย่างไร ทำให้คดีเลือกตั้งมีหลายประเภทและอยู่ในเขตอำนาจของหลายศาลซึ่งปัจจุบันพบว่า มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 ศาล ได้แก่ ศาลยุติธรรม ศาลรัฐธรรมนูญ และศาลปกครอง โดยเขตอำนาจศาลแต่ละศาลเกิดขึ้นในการเลือกตั้งครั้งเดียวกัน แต่อยู่ในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน และแต่ละศาลต่างมีนิติวิธีพิจารณาคดีที่แตกต่างกัน แม้ประเทศไทยจะมีนโยบายของรัฐบาลในการแบ่งแยกเป็นคดีพิพาททางเอกชน กับมหาชนออกจากกัน แต่ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาในเรื่องเขตอำนาจของศาลในการพิจารณาคดีเลือกตั้งได้ทั้งหมด ยังคงพบว่าคดีพิพาทประเภทเดียวกันแต่ผู้ฟ้อง หรือผู้ร้องนำไปฟ้องหรือร้องต่อศาลหลายศาลเนื่องจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายไม่มีความชัดเจนว่าศาลใดควรมีอำนาจพิจารณา จึงทำให้เกิดความสับสนในเรื่องเขตอำนาจศาล

2.2 สภาพปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายวิธีพิจารณาคดีเลือกตั้ง พบว่า กฎหมายวิธีพิจารณาคดีเลือกตั้งเป็นกฎหมายที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล หากได้เป็นเพียงเรื่องการบริหารจัดการความสัมพันธ์ภายในองค์กรเท่านั้น แต่วิธีพิจารณาของศาลซึ่งเป็นองค์กรตุลาการจะต้องมีความชอบธรรมด้วยโดยจะต้องผ่านกระบวนการนิติบัญญัติตามกฎหมายออกมารูปของพระราชบัญญัติ เป็นการตราที่มีกฎหมายให้อำนาจไว้อย่างชัดเจนในการนำมาบังคับ

ใช้ ผู้ที่อยู่ในกระบวนการพิจารณาชั้นศาลจึงจะได้รับความเป็นธรรม เพราะการที่ศาลซึ่งเป็นองค์กรตุลาการสามารถออกข้อกำหนดด้วยวิธีพิจารณาคดีเลือกตั้งขึ้นมาใช้บังคับได้เองเป็นการทั่วไปนั้น ไม่สอดคล้องกับหลักการแบ่งแยกอำนาจ ผู้ที่อยู่ในกระบวนการพิจารณาชั้นศาลซึ่งได้รับผลกระทบจากคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลนั้น ไม่ได้รับหลักประกันการคุ้มครองสิทธิโดยองค์กรตุลาการอย่างแท้จริง เนื่องจากวิธีพิจารณานั้นไม่ผ่านกระบวนการนิติบัญญัติ แต่กลับเป็นวิธีพิจารณาที่ศาลซึ่งเป็นองค์กรตุลาการสามารถออกข้อกำหนดได้เอง

2.3 สภาพปัญหาเกี่ยวกับการใช้ระบบไต่สวนในการพิจารณาและวินิจฉัยคดีเลือกตั้ง พบว่า ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 226 และระเบียบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ข้อ 5 กำหนดวิธีพิจารณาคดีเลือกตั้งให้ใช้ระบบไต่สวนและเป็นไปโดยรวดเร็วและกำหนดให้ศาลชั้นต้นที่มีเขตอำนาจรับคำร้องและไต่สวนพยานหลักฐาน แทนศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคได้ ในคดีเกี่ยวกับการพิจารณาและวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคดีเกี่ยวกับการพิจารณาและวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับสิทธิสมัครรับเลือกในการเลือกสมาชิกวุฒิสภาและ คดีเกี่ยวกับการพิจารณาและวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นโดยให้องค์คณะผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ซึ่งได้รับมอบหมายจากศาลฎีกาศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค ทำหน้าที่ไต่สวนพยานหลักฐานที่ศาลชั้นต้นแห่งนั้น แต่อำนาจในการเรียกพยานหลักฐานอื่นมาไต่สวนเป็นอำนาจของศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคเท่านั้น ศาลชั้นต้น ที่รับคำร้องไม่มีอำนาจเรียกพยานหลักฐานอื่นมาไต่สวนได้เองแม้ว่าศาลชั้นต้นจะเห็นว่าพยานหลักฐานนั้นน่าจะเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญแห่งคดี เนื่องจากศาลชั้นต้นไต่สวนพยาน

หลักฐานแทนศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคเท่านั้น การที่มีกฎหมายจำกัดอำนาจศาลที่รับคำร้องในการเรียกพยานหลักฐานได้เอง จึงไม่สอดคล้องกับบทบาทในการพิจารณาคดีโดยใช้ระบบไต่สวน

2.4 สภาพปัญหาเกี่ยวกับการวินิจฉัยและพิพากษาคดี พบว่า ปัญหาการวินิจฉัยและพิพากษาคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งในส่วนของศาลฎีกามักจะไม่มีปัญหาเรื่องการตีความและบังคับใช้กฎหมายเนื่องจากศาลฎีกาเป็นศาลเดียวที่จะพิจารณาพิพากษาคดี ส่วนศาลอุทธรณ์ มีทั้งหมด 9 ภาค ต่างมีเขตอำนาจการพิจารณาโดยอิสระ เป็นเหตุให้การตีความและบังคับใช้กฎหมายมีความแตกต่างกัน ทำให้คำวินิจฉัยของศาลในเรื่องเดียวกันอาจขัดแย้งกัน นอกจากนี้ยังปรากฏปัญหาการวินิจฉัยคดีเลือกตั้งในส่วนของกรับฟังพยานหลักฐานระหว่างคณะกรรมการการเลือกตั้งและศาลมีความแตกต่างกัน โดยในขณะที่คณะกรรมการการเลือกตั้งรับฟังพยานหลักฐานในระดับที่ว่า “มีหลักฐานอันควรเชื่อ” เพื่อจะวินิจฉัยสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือสั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่ศาลยุติธรรมหลายศาลยังรับฟังพยานหลักฐานในระดับที่มากกว่าพยานหลักฐานอันควรเชื่อโดยยึดแนวทางการรับฟังพยานหลักฐานโดยปราศจากสงสัยเหมือนคดีอาญาต่างๆ ที่เป็นการบังคับใช้กฎหมายฉบับเดียวกันกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยการรับฟังพยานหลักฐานที่แตกต่างกันนั้นย่อมส่งผลต่อคำสั่งศาลในคดีเลือกตั้งที่ศาลอาจมีคำสั่งที่แตกต่างไปจากความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

2.5 สภาพปัญหาเกี่ยวกับการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีเลือกตั้ง พบว่า การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานเป็นการใช้ดุลพินิจที่อิสระโดยแท้ของผู้พิพากษาของคณะ หากไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ให้ชัดเจนแน่นอนก็อาจทำให้ผู้พิพากษาของคณะใช้ดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานโดยยึดถือตามแนวทางคดีอาญาหรือคดีแพ่งได้ นอกจากนี้ จาก

การศึกษายังพบว่า ระเบียบเกี่ยวกับการสืบพยานมีน้อย ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้างขวางและยืดหยุ่นได้มากไม่มีกฎเกณฑ์การสืบพยานที่เคร่งครัดไม่มีบทตัดพยาน ที่เด็ดขาดอันเป็นปัญหาต่อหลักความเป็นกลางของผู้พิพากษา ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานในวิธีพิจารณาความหรือสิทธิขั้นพื้นฐานหรือสิทธิเด็ดขาดของคู่ความตามหลักวิธีพิจารณาความและไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ที่มีวัตถุประสงค์สำคัญที่จะใช้คำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง เป็นมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการซื้อสิทธิขายเสียงในกระบวนการการเลือกตั้ง อันจะนำไปสู่การพัฒนาให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมยิ่งขึ้นต่อไป

2.6 สภาพปัญหาเกี่ยวกับคำสั่งศาลเป็นที่สุด ไม่สามารถที่จะอุทธรณ์หรือฎีกาถึงศาลสูงได้ พบว่า การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 226 กำหนดให้ศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค ทำหน้าที่พิจารณาและวินิจฉัยคดีเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น โดยมีลำดับชั้นศาลเพียงชั้นศาลเดียวและให้คำสั่งศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคเป็นที่สุดโดยไม่เปิดโอกาสให้คู่ความสามารถโต้แย้งคำวินิจฉัยหรือคำสั่งต่อศาลในลำดับชั้นที่สูงกว่าเพื่อให้ศาลสูงได้ทบทวนคำวินิจฉัยหรือคำสั่งศาลล่างก่อนนั้นเป็นการขัดต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนหากการพิจารณาและวินิจฉัยคดีของศาลเกิดความผิดพลาดหรือมีข้อบกพร่อง ผลของคำวินิจฉัยย่อมกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยเฉพาะสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางศาล จึงถือเป็นการขัดต่อหลักการทบทวนคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล ซึ่งเป็นหลักในการแก้ไขข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องที่อาจปรากฏในการทำคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลล่างโดยศาลที่สูงกว่า

การอภิปรายผล

จากสภาพปัญหาการวินิจฉัยคดีเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งและศาลยุติธรรมดังกล่าวข้างต้น ผลการวิจัยพบว่า ประเทศไทยจำเป็นต้องจัดตั้งศาลเลือกตั้งขึ้น เพื่อทำหน้าที่วินิจฉัยความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกสมาชิกวุฒิสภา และการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น และควรยกเลิกอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือสั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกในการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นในมาตรา 224 (4) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 โดยให้อำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยคดีเลือกตั้งทุกประเภทเป็นอำนาจของศาลเลือกตั้งเพียงศาลเดียว ไม่ว่าความผิดนั้นจะเป็นความรับผิดทางแพ่ง ทางอาญาหรือทางปกครอง ส่วนคณะกรรมการการเลือกตั้งให้อำนาจหน้าที่ ในด้านการบริหารจัดการการเลือกตั้ง และควบคุมดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมรวมทั้งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่ในการรวบรวมข้อเท็จจริง พยานหลักฐาน การสืบสวนสอบสวน หรือไต่สวนกรณีที่มีการกระทำใดอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งและพรรคการเมืองหรือจะมีผลให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรมกรณีที่มีพยานหลักฐานปรากฏว่าการดำเนินการเลือกตั้งเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือมีก่อให้เกิดความเป็นธรรมให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่สืบสวน สอบสวน หรือไต่สวนหากปรากฏว่าไม่มีมูลความผิดก็ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งยุติเรื่องแต่หากปรากฏว่ามีพยานหลักฐานปรากฏว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกในการเลือกตั้ง สมาชิกสภา

ผู้แทนราษฎร การเลือกสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นกระทำการหรือรู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่นอันเป็นเหตุให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรมหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายจริงก็ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลเลือกตั้งเป็นผู้พิจารณาสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือก ซึ่งสอดคล้องกับ Intaraboonsom (2021) และ Wongneam (2013) ส่วนลักษณะรูปแบบศาลเลือกตั้งที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย จากการวิเคราะห์ผลพบว่า เมื่อวิเคราะห์ถึงจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีจำนวนมากกว่า 7,500 แห่ง ประกอบกับสถิติปริมาณคดีอาญาคดีแพ่ง คดีปกครอง และคดีเลือกตั้ง เกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกสมาชิกวุฒิสภา และการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2557-2564 ที่ผ่านมามีมากกว่า 20,000 คดี ฉะนั้น เพื่อให้คุ้มค่างบประมาณในการจัดตั้งศาลเลือกตั้งและจำนวนปริมาณคดี จึงควรจัดตั้งศาลเลือกตั้งเป็นศาลชั้นฎีกาพิเศษ สังกัดศาลยุติธรรม เพื่อรองรับคดีเลือกตั้งทุกประเภทในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกสมาชิกวุฒิสภา และการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ไว้ที่ศาลเลือกตั้งเพียงศาลเดียวไม่ว่าความผิดนั้นจะเป็นความรับผิดทางแพ่ง ทางอาญาหรือทางปกครอง โดยแบ่งออกเป็นศาลเลือกตั้งกลางและศาลเลือกตั้งภาค ให้ศาลเลือกตั้งกลางจัดตั้งขึ้นในกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดใกล้เคียงโดยยกฐานะจากแผนกคดีเลือกตั้งในศาลอุทธรณ์ และให้ศาลเลือกตั้งภาค 1-9 จัดตั้งขึ้นในแต่ละเขตอำนาจศาล โดยยกฐานะจากแผนกคดีเลือกตั้งในศาลอุทธรณ์ภาค 1-9 ให้ศาลเลือกตั้งกลาง และศาลเลือกตั้งภาคมีเขตอำนาจในการพิจารณาคดีเลือกตั้ง ดังนี้

(1) คดีที่เกี่ยวกับสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง การขอให้ศาลสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกสมาชิกวุฒิสภา หรือการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(2) คดีที่มีมูลเหตุแห่งคดีมาจากปัญหาหรือข้อโต้แย้งอันเกี่ยวกับการควบคุมและการจัดการเลือกตั้ง การประกาศให้มีการเลือกตั้ง การกำหนดคุณสมบัติ หลักเกณฑ์ในการสมัครรับเลือกตั้งหรือสมัครรับเลือกตั้ง การออกประกาศหรือระเบียบต่างๆ ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อควบคุมหรือการจัดการเลือกตั้ง การสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดการเลือกตั้ง ไปจนถึงการรับรองผลและการประกาศผลการเลือกตั้ง

(3) คดีที่เกี่ยวกับใช้อำนาจทางปกครองหรือการดำเนินกิจการทางปกครองของคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(4) คดีเกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(5) คดีอาญาที่มีมูลเหตุแห่งคดีมาจากการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง หรือการกระทำหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือกรณีที่มีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดก่อให้เกิดความเสียหายหรือขัดขวางการเลือกตั้ง

ในกรณีที่ศาลเลือกตั้งวินิจฉัยให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือสั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเลือกสมาชิกวุฒิสภา หรือในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ให้ผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาศาลเลือกตั้งต่อศาลฎีกาได้ในกรณีที่พบพยานหลักฐานใหม่ ซึ่งอาจทำให้ข้อเท็จ

จริงเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญหรือเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญในคดีภายใน 15 วันนับแต่วันที่ศาลเลือกตั้งมีคำพิพากษา โดยการเสนอคำร้องต่อศาลและศาลรับคำร้องไว้พิจารณาไม่เป็นเหตุให้บุคคลผู้ได้รับการเลือกตั้งหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าคดีจะถึงที่สุด

สำหรับวิธีพิจารณาคดีเลือกตั้ง จากการวิเคราะห์ผลพบว่า ควรตราเป็นพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเลือกตั้งและวิธีพิจารณาคดีเลือกตั้ง มีขั้นตอนกระบวนการพิจารณาที่แตกต่างกันไปจากวิธีพิจารณาความในศาลยุติธรรม โดยศาลเลือกตั้งใช้ระบบไต่สวนในการพิจารณาคดีและต้องรวดเร็วต่อเนื่องและเป็นธรรมเพื่อให้เกิดบรรทัดฐานจากการทำคำวินิจฉัยที่ชัดเจน มีความเป็นเอกภาพเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

1. สมควรแก้ไขรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยให้ยกเลิกอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือสั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกในการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นในมาตรา 224 (4) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 โดยให้อำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยคดีเลือกตั้งทุกประเภทเป็นอำนาจของศาลเลือกตั้งเพียงศาลเดียวไม่ว่าความผิดนั้นจะเป็นความรับผิดทางแพ่ง ทางอาญาหรือทางปกครอง ส่วนคณะกรรมการการเลือกตั้งให้อำนาจหน้าที่ ในด้านการบริหารจัดการการเลือกตั้ง และควบคุมดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมรวมทั้งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่ในการรวบรวมข้อเท็จจริง พยานหลักฐาน การสืบสวนสอบสวน หรือไต่สวนกรณีที่มีการกระทำใดๆ อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งและพรรคการเมืองหรือจะมีผลให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไป

โดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม

2. เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้งแล้วนอกจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง ควรให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้มีส่วนได้เสียที่ได้รับผลกระทบจากคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งเข้าไปใช้สิทธิทางศาลเสนอคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งขอให้เพิกถอนคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือแก้ไขเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ในกรณีมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ากระบวนการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกิดจากการทุจริตหรือเป็นไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และเห็นควรกำหนดระยะเวลาในการเสนอคำร้องขอให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในเวลาที่เหมาะสมด้วย

3. สมควรแก้ไขรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยให้องค์กรรัฐสภาเป็นผู้ทำหน้าที่ตรากฎหมายวิธีการสืบสวนการไต่สวนและการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งออกมาในรูปของกฎหมาย พระราชบัญญัติว่าด้วยการสืบสวน การไต่สวน และการวินิจฉัยคดีเลือกตั้งและให้องค์กรรัฐสภาเป็นผู้ทำหน้าที่ตรากฎหมายวิธีพิจารณาคดีเลือกตั้งออกมาในรูปของกฎหมายพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเลือกตั้งและวิธีพิจารณาคดีเลือกตั้งขึ้นมาเป็นการเฉพาะ ทั้งนี้ เพื่อให้การใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญมีฐานของกฎหมายรองรับและอยู่ภายในกรอบของกฎหมาย และทำให้ผู้อยู่ในกระบวนการพิจารณาชั้นศาลซึ่งได้รับผลกระทบจากคำสั่งหรือคำพิพากษาศาลได้รับความยุติธรรมจากการพิจารณาตัดสินของศาล

4. สมควรที่จะมีการแก้ไขปัญหากับการวินิจฉัยและพิพากษาคดี โดยให้คู่ความสามารถอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลเลือกตั้งต่อศาลฎีกาได้ในกรณีที่

ศาลเลือกตั้งวินิจฉัยให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือสั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเลือกสมาชิกวุฒิสภา หรือในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ศาลฎีกาซึ่งเป็นศาลสูงสุดได้วินิจฉัยทบทวนคำพิพากษาของศาลเลือกตั้งอีกครั้งหนึ่งทั้งนี้เพื่อให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลมีความเป็นเอกภาพและเป็นไปในแนวทางเดียวกันไม่เกิดการตีความกฎหมายไปหลายแนวทางจนเป็นการขัดแย้งกันเอง

5. สมควรกำหนดเรื่องการชั่งน้ำหนักไว้ในวิธีพิจารณาคดีเลือกตั้งให้ชัดเจนว่า การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีเลือกตั้งให้ผู้พิพากษาในระดับไต่สวนมีบทบาทในเชิงรุกตั้งแต่ชั้นตรวจคำร้องไปจนถึงชั้นไต่สวนพยานหลักฐาน และแสวงหาพยานหลักฐาน พิสูจน์ความจริงให้สิ้นกระแสความ โดยไม่ให้นำวิธีการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานแบบคดีอาญาและคดีแพ่งมาใช้ในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีเลือกตั้ง

6. สมควรมีการกำหนดบทบัญญัติที่ขยายความของคำว่า “หลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า” ให้ชัดเจนโดยแก้ไขกฎหมายเป็นคำว่า “พยานหลักฐานปรากฏชัดแจ้งว่า” การเลือกตั้งหรือการเลือกนั้นมีได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม และขยายความของคำว่า “มิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม” ให้ชัดเจนโดยแก้ไขกฎหมายเป็นคำว่า “การเลือกตั้งหรือการเลือกนั้นมิชอบด้วยกฎหมายหรือมีก่อให้เกิดความเป็นธรรม” ทั้งนี้ เพื่อให้การตีความหรือการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐคณะกรรมการการเลือกตั้งและศาลเลือกตั้ง ที่จะต้องบังคับใช้กฎหมายเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

References

- Intaraboonsom, P. (2021). *Legal measures in proceedings of election-related cases in Thailand*. Doctoral Dissertation of Law, Dhurakij Pundit University. [In Thai]
- Kongmuang, P. (2007). *Principles of public law*. Dhurakij Pundit University, Faculty of Law. [In Thai]
- Krea-Ngam, W. (1987). *Constitutional law* (3rd ed.). Niti Bannakarn. [In Thai]
- Meewongukos, B. (2013). *Constitutional law* (7th ed.). Thammasat University, Faculty of Law, Textbook Project and Teaching Documents. [In Thai]
- Rakkit Matatratrip, J. (2018). *Election court procedure: A Study of the order for a new election and the revocation of the right to vote for local council members or local executives in the jurisdiction of the Court of Appeal Region 4*. Retrieved from https://library.coj.go.th/pdf-view.html?fid=12683&table=files_biblio [In Thai]
- Wisrutpitch, W. (1997). *Concepts and basic principles in public law: A collection of some articles on administrative law and constitutional law*. Nititham. [In Thai]
- Wongneam, N. (2013). *The role of the Election Committee of Thailand in fostering fairness in election contests*. Doctoral Dissertation of Philosophy (Politics), Ramkhamhaeng University. [In Thai]